

Сценарий сказки «Алæмæты(фарны) зæрватыкк»

Фыцаг ныв.

Амонæг:Раджыма раджы Куртаты комы цард иумæгуыр идæдз ус. Уыдис ын дыууæ фырыхъулы хуызæн лæппуйы Ахсар æмæ Аслан. Мад фыдæбон кодта, лæппутæ та йын æххуыс кодтой. Уыцы рæстæг райхъуыст хъисынфæндыры цагъд. Сылгоймаг æрбацыди, йæ къухы къæртайы æхсыр, афæрсыгъта йæ. Акодта дзы агуывзæйы.

Лæппутæ: Гыцци! (йæ фæйнæ фарсыл атыхстисты)

Мад: Мæ хъæбултæ! Уæхæдæг райхъал стут? Аз та уын хъарм æхсыр *рбахастон. Ануазут æй! Раздæр ды, Аслан. Йе æрдæг ын бануаз., иннæ æрдæг та Ахсарæн .

(Аслан æхсыр иууылдæр банызта æмæ агуывзæ Ахсары къухы фæцафта.)

Ахсар: Аслан, æхсыр иууылдæр куы банызтай, мæнæн дзы ницы уал баззад.

Аслан: Банызтон, æмæ ц ы зæгъынмæ хъавыс? Армæст иу гыццийан исты куы зæгъай, уæд мæ МА рахъæст кæн!(æвдисы йæм тымбыл къух) Бамбæрстай?

(мад рацыд йæ къухы тыхтон)

Мад: Аныстат æхсыр, мæ къонатæ?

Аслан: О, гыцци анызтам. Æхсырæй адæймаг тыхджын кæны. Раст нæ зæгъын,гыцци? Кæс МА , гыцци, мæ къух цы фидар у.

Мад: О-о, мæ лæппутæ. Тагъд мын айрæздзыстут(Йæ сæр ын æрлæз кодта).

Марадзут, мæ кѣонатæ, изæрмæ нæ хъугæн кæрдæг ракæрдут.
Æххормагæй йæ куыд ныууадзæм, нæ дарæг у, нæ дарæг.

Мæнæ уын фæйнæ кæрдзыны. Стонгæй мА ныууадзут уæхи!

Лæппутæ иумæ: Хорз гыцци, хорз. Дæ зæрдæ нæм мА *хсайæд.

Мад: Цæуыт- цæуыт, мæ кѣонатæ. Лæгты дзуар уе мбал. (лæппутæ ацыдысты, мад сæ фæстæ кæсы, йæ цæстытæ асæрфта). Царды хос уын фæста уæ гыццийы сæр. Мæ сидзæр хъæбултæ. Куыд тагъд айрæстыстут, куыд тагъд!

Мæнæ куыд лæууын. Мæ лппуты æрбацыдмæ хæринаг акæнон.

Дыккаг ныв

(Æхсар кæрдæг кæрды. Аслан бæласы аууон хуыссы æмæ зары. Иу афон тыхтон йæхимæ æрбаласта æмæ дзы кæрдзын систа æмæ хæры. (Фæзындысты сидзæр сабитæ)

Лæппу: Аслан, дæ бон хорз !

Аслан: Чи дæ фæрсы мæ бонæй дæр æмæ ме хсæвæй дæр. Уæ хонæг уыл кæм амбæлд? Хаугæ кæнут ардыгæй.

Чызг: Аслан, иу гыццыл къæбæр мА нын авæр. Ныр дыууæ боны æстонгæй мæлæм.

Аслан: Цы дам? Цы цæ æрхъуыдис! Ацы кæрдзынтæ гыцци мæнæн æмæ Æхсарæн скодта. Сымахæн дæр уæ гыцци скæнæд.

Лæппу: Махæн гыцци нæй. Сидзæртæ стæм мах.

Аслан: Æз уын æнæхъæн кæрдзын дæр ратин, фæлæ мæ Æхсар нæ уадзы. Уæртæ кæрдæг кæрды, фæлæ ахæм гуыбындзæл у æмæ сымах дæр аныхъуырды. Фæлтау тагъд дæр алидзут æнæ фыдбылызæй. (Сабитæ алыгъдысты. Аслан худæгæй мæлы. Дыккаг кæрдзын дæр хæры. Æрбацыд зæронд ус.)

Зæронд ус: Дæ бон хорз, лæппу!

Аслан: Æгас цу нана, æгас!

Зæронд ус: Лæппу , дæ кæрдзынæй мын нæ авæрдзынæ? Стонгæй мæлын, мæ къæхтæ мæ быны нал цæуынц.

Аслан: Нана, цытæ дзурыс цытæ? Уæртæ мæ ме фсымæр куы базона уæд мын мæ бæрзæй ныххойды. Ахæм маестыгæр у æмæ диссаг. Мæнæ мА кæс, мæ цъæхтæ нырдæр нæма ссыдысты.

Зæронд ус: Мæгуырæг. Фæлтау мæ къæбæр дæр нæ хъæуы. Фæнды мæ иу таурæгъ рахæнын. Раджы уыд, æрæджы. Чи йæ зоны. Мæнæн дæр æй мæ фыдымад дзырдта цардис иу лæппу. Иу ахæмы фыстæ хызта æмæ ыссардта æхцайы чыссæ. Цин кæнгæйæ фелвæста, аракæс бакæс кодта. Бæстыл змæлæг нæй. Байгом кодта чыссæ æмæ дзы æрмæст иу сау суари. Æрбадти лæппу дурыл æмæ хъуыдытæ кæны. Ех æмæ дзы сом куы уыдаид, уæд карк балхæдтаин. Айк нын æфтыдтаид æмæ ххормаг нæ уаиккам. Æмæ мæнæ диссаг. Чыссæ байгом кодта - йæ мидæг сом. Ныр дзы туман куы уыдаид, уæд сæгъ балхæдтаин, нана æмæ бабайæн ног дзаумæтæ. Æмæ та диссаг –

чыссæ йæ кухты фæуæззаудæр. Байгом æй кодта – æй мидæг туман. Бады та лæппу: «Ныр дзы дæс туманы куы уыдаид, уæд ног хæдзар балхæдтаин, Бабайы æмæ нанайы уым æрцæран кæнин, ус æрхæссин. Йæ къухты чыссæйы уæз бамбæрста. Байгом æй кодта- æмæ диссаг. Чыссæйы дæс туманы ссардта. (Лæппу хъуыды кæны).

Æмæ мыйаг мæ усимæ куы нæ бафидауой нана æмæ баба! На-а. Фæлтау сæ зæрронд хæдзары цæрæнт. Гье , стæй ног дзаумæттæй дæр цы кæнынц?Афтæ куыд хъуыдытæ кодта, афтæ йæ чыссæ рогæй рогдæр кодта йæ къухты. Байгом æй кодта æмæ мА йæ мидæг баззад æрмæст йæ иунæг суари. Афтæ гье, мæ къона.

Де фсымæрæн та зæгъ, цы байтауа, уый æркæрдцæн.

Аслан: Хорз нана, хорз. Зæгъдзынæн ын.

Зæронд ус: Цæй уæдæ æз цæуын. Ох-х-х! (ацыд)

æртыгкаг ныв

Аслан дыккаг кæрдзын дæр хæрд фæци. Æрбацыди Æхсар, йæ хид асæрфта æмæ фæлладæй æрбадти Асланы фарсмæ.

Æхсар: Бафæлладтæн. Стæй мын æххормаг дæр у. Æри мА гыцци нын немæ цы кæрдзынтæ рарвыста удонæй.

Аслан: Æхсар, ды кæрдгæ куы кодтай, уæд мæм иу чызг æмæ лæппу æрбацыдысты. Мæгуыр сæ бон! Сидзæртæ! Афтæ куыдтой æххормагæй. Фæтæригъæд сын кодтон æмæ сын дæ кæрдзын радтон. Стæй та мæм иу зæронд ус æрбацыдис æмæ та уымæн дæр мæхи кæрдзын радтон.

Æхсар: Тынг раст бакодтай. Мах та нæхимæ бахæрдзыстæм. Афонмæ гыцци хæринаг æрцæттæ кодта. Цæй цом!

Аслан: Æхсар, æри голлаг, æз æй ахæссон, ды бафæлладтæ.

Æхсар: Хорз. Ахæссæй. (ацыдысты)

Цыппæрæм ныв

Мад: (йæ къухы цуайнаг) Хæринаг цæттæ. Уæдæ мæ лæппутæ кæм сты? (кæсы кауы сæрты) Фæзындысты, уæртæ æрбацæуынц!

Аслан: Гыцци, гыцци мæнæ мА кæс цас кæрдæг ныккарстон Зыгъарæн.

Мад: Цард дын феста гыццийы сæр. Æмæ Æхсар та кæм ис?

Аслан: Гыцци! Зæгъынмæ дын æй нæ хъавыдтæн фæлæ... Ацы кæрдæг мæхæдæг иунæгæй ныккарстон! Æхсар та сатæджы фæхуыссыд æнæхъæн бон. Дыууæ кæрдзыны дæр бахордта, мæнæн дзы нæ фæхай кодта.

Мад: Уый та куыд? Мæнæ уал æрбацæуа. Кæс мА умæ.

Æхсар: (æрбацыд) Гыцци, цы тынг сæххормаг дæн уый куы зонис.

Мад: Лæппу! Ахæм æдзæсгомæй дæ нæ зыдтон. Гъе стæй, кусгæ чи нæ кæны, уый хæргæ дæр нæ кæны. Абон баззадтæ æнæ хæринагæй.

Æхсар: Гыцци, ницы дын бамбæрстон дæ ныхæстæй.

Мад: Æмæ дзы цы нæ бамбæрстай? Æз уын афтæ нæ загътон, кускæ дæр иумæ æмæ хæргæ дæр иумæ. Бамбæрстай? Ды абон дæргъы сатæджы хуыссыдтæ, Аслан та иунæгæй кæрдæг карста. Ды дæ магуса, æввонгхор! Худинаг дын фæуæд!

Æхсар: Æз?(акаст Асланы рдæм. Уый æм тымбыл къух æвдисы, цæмæй йæ дзыхыл хæца.)

Мад: Ацу мæ цæстыты разæй!

(Æхсар æнкъардæй . йæ сæр æруагъта афтæмæй рацыд. Аслан дынджыр къусы уæлхъус бады æмæ хæры. Хæрд фæцис, йæхи аивæзта æмæ рацыд. Мад фынг афснайта æмæ мидæмæ бацыд)

Амонæг: Афтæ Æхсар бамбæрста йæ æфсымæр Аслан ыл хинæй кæй цæуы уый. Фæлæ йæ хæрам бирæ нæ ахаста. Бирæ уарзта Æхсар йæ мады æмæ йæ æфсымæры.(хъуысы цагъд, дыууæ лæппуйы рацыдысты, кæрæдзимæ дарынц сæ къухтæ. Рацыд мад, лæппутæ йыл сахи атыхтой.)

Мад:(æрбахъæбыс цæ кодта) Лæппутæ, зымæг æрцæуы æмæ нæ суг самал кæнын хъæуы. Ацæуыт хъæдмæ æмæ суг ныссæттут. Мæнæ уын æхсыр æмæ иу кæрдзынимæ бахæрут.

Лæппутæ: Хорз гыцци! Дæ зæрдæ нæм мА хсайæд!

Мад: Афæндараст ут! Лæгтыдзуар уæ фæндараст фæкæнæд(ацыдысты) Цом æмæ хыссæ раæнон æмæ мæ лæппуты æрцыдмæ уæливыхтæ скæнон.

Амонæг: Æмæ та ацы хатт дæр афтæ. Æхсар саста суг, Аслан та бæласы бын бадти æмæ æхсыр кæрдзынимæ хорта.

фæндзæм ныв

Аслан хары. Ауыдта сабиты æмæ йæ хæринагтæ амбæхста.

Æрбацыдысты сидзæр лæппу æмæ чызг.

Лæппу: Дæ бон хорз, Аслан.

Чызг: Аслан цы кусыс хъæды?

Аслан: Нæ ма уынут, цуан кæнын хъæддаг сырдыл, мæргътыл.

Лæппу: Æмæ дæм мигæнæн куы нæ ис, уæд цæмæй цуан кæныс?

Аслан: (дынджыр дурæхсæн систа йæ дзыппæй) Мæнæ амæй!

Аслан: Сымах та цы микæнут ам?

Чызг: Мах дæр цуан кæнæм . Мæнæ уагъылытæ тонæм,
дурвæткъуытæ, тырты.

Лæппу: Аллы хуызæн хосы кæрдæджытæ тонæм.

Чызг: Чермен, Аслан уæртæ ма æхсæрсæттæг бæласы къалиутыл
куыд гæппытæ кæны.

Аслан: (дурæхсæн ацæттæ кодта) Æз ын ныртæккæ йæ гæпп йæхи
æрдыгæй фæкæндзынæн.

Чызг: Ма йæ фехс, тæригъæд у. Мыйаг ын кæд гыццыл лæппынтæ
ис , уæд сидзæрæй баззайдзысты.

(Аслан дур æхсан æруагъта. Дидинагмæ фæком коммæ ис.
Дидинагыл бады рæсугъд гæлæбу. Фæхъуызы йæм.)

Чызг: Аслан цы кусыс? Уый дæр уд у. Ма йæ амар. Бакæс ма цы
рæсугъд у. Хурмæ йæ базыртæ куыд æрттивынц. Амæй рæсугъд
дæр исты фæдтай?

(райхъуыст хъæдхойы къупп-къупп)

Лæппу: Хъæдхой. Аслан, хъæдхойы МА куыд хонынц адæм уый зоныс?

Аслан: Куыд?

Лæппу: Хъæды дохтыр. Уый тыххæй æмæ бæлæстæн сæ хъæндилтæ, сæ кæлмыты фæуидзы.

Чызг: Дзæбæх цæ фæкæны.

Лæппу: Аслан, хъæд æмæ æрдз нæ дарæг сты æмæ цæ хъахъхъæнын хъæуы.

Æхсар: (æрбацыд) Уæ бон хорз. Цы ми кæнут?

Чызг: Мæнæ Асланæн æрдзы тыххæй радзырдтам.

Лæппу: Хъахъхъæнынæй цæмæн хъæуы уый тыххæй.

Æхсар: Уый тынг хорз у, уæхæдæг æй кæй зонут стæй МА йæ Асланæн кæй бацамыдтат уый. Стыр бузныг уын.

(Чызг æмæ лæппу ацыдысты.)

ÆХсар: Цом, Аслан , æхдзармæ. Афонмæ нæм гыцци æнхъæлмæ кæсы.

хсæзæм ныв

Мад: Цæй æрæгмæ цæуынц мæ хъæбултæ. Тæлынг кæнынмæ хъавы.

(кæсы кауы сæрты) Æрхæццæ сты мæ хъæдзаутæ.

Лæппутæ , уæхи ахсут æмæ мидæмæ рацæуыт. Æз та уал уын хæринаг фынгыл авæрон.

æвдæм ныв

Амонæг: Хæдзары та магуса лæппу асайдта мады æмæ та Æхсар баззадис æнæ æхсæвæр. Дардтæр цы рауади умæ уæхæдæг бакæсут.

Фæзындысты зæрватыкты къорд. Хъæлдзæгæй кафынц. Æрмæст сæ иуæн йæ базыр саст. *ырхауд зæхмæ. Иннæ тæ йæм батахтысты Фæлæ сæ бон цы уд. Атахтысты) (Хæдзарæй рацыд æнкъардæй Æхсар.

Æхсар: (зæрватыкк ауыдта, бацыд æм) Зæрватыкк! Æгас нал у? Нæ, мард нæу. Йæ базыр саст у. Мæгуыр, æз дæ сдзæбæх кæндзынæн.

(бæтты йын йæ базыр)

Аслан: (йæ гуыбын сæрфкæ рацыд) Цы кусыс цы Æхсар?

Æхсар: Нæ мæ уыныс. Зæрватыккæн йæ базыр саст у æмæ йæ бæттын.

Аслан: Куыст дын ницы ис? Фæлтау ын йæ сæр стонæм æмæ дзы физонæг скæнæм.

Æхсар: Цытæ дзурыс, цытæ. Гуыбындзæл! (зæрватыккмæ дзуры) Ма тæрс. Æз дæ æфхæрын нæ бауадцынæн. Сдзæбæх дæ кæндзынæн æмæ та цъæх арвыл ратæх батæх кæндзынæ.

Аслан: Æдылы къоппа. Æнæхъæн бон хæдмæл цъиуимæ архай.(ацыдис)

(Æхсар бады, æмæ зæрватыккимæ архайы. Фæзандысты зæрватыкктæ . Кафынц.)

Æхсар: Кæс ма, дæ базыр сдзæбæх ис. Бафæлвар ма стæхын. (зæрватыкк иннæтимæ кафы. Атахтысты. Фæлæ ма фæстæмæ раздæхт æмæ иу бумбули æрыппæрста)

Æхсар: Дæ бумбули мын лæвар кæныс? Бузныг дын. Æз дæ никуы фæрох кæндзынæн.

(æрбадт тахтинул. Бумбули къусы савæрдта. æрфынæй.)

Мад: (рацыд хæдзарæй) Мæнæ цы диссæгтæ уынын мæнæ! Мæнæ цас сызгъæрин æхца. (Æхсар фехъал. Аслан дæр æрбауад)

Мад: Лæппутæ, мæнæ ма æрбакæсут! Ныр нæ цард зынгæ фæхуыздæр уыдзæн. Фæлæ нæм кæцæй æрцыди уый бæрц æхца?

Æхсар: Гыцци! Мæнæ ацы бумбули уыныс? Уый мын зæрватыкк балæвар кодта.. Йæ базыр саст уыдис æмæ йæ сдзæбæх кодтон.

Аслан: Цытæ дзурыс, цытæ? Дæ сæры зонд фæцыди?

Мад: Нæ йæзонын: зæрватыккы æххуысæй, Стыр Хуыцауы æххуысæй нæм ис сызгъæрин. Æрмæст зонын – нæ мæгуыр цардæн кæрон æрцыди.

Æхсар: Гыцци, мах хуызæн мæгуртæ нæ хъæуы бирæ ис. Байуарæм цын æхца, мах фаг дæр уыдзысты.

Аслан: Цы? Куыд байарæм?

Мад: Раст зæгъыс, мæ къона. Байуарæм. Аслан ирон адæммæ ис ахæм æмбисонд: Раттаджы къух дам, райсаг у.

Æхсар: Уæ хорзæхæй, нæ сыхæгтæ. Рацæуыт нæм!

(рацыдысты сидзæр сабитæ, мæгуыр зæронд ус. Æхсар цын æхцатæ уары)

Сывæллæттæ: Бузныг дын Æхсар.

Зæронд ус: Бузныг дын, мæ къона. Стыр Хуыцау уын «уæ исыл ис æфтауæд». Дзæбæхæй бахъомыл у дæ гыццийы фæндиаг.

(ацыдысты)

Мад:(æнкъардæй) Цас мæгуыртæ ис нæ зæххыл. Цом ут, лæппутæ сымах Згъарæн холлаг авæрут, аз та йæ дуцкæ аркæнон(мад æмæ Æхсар ацыдысты)

æстæм ныв

Аслан: Мæнæ мыл хинæй куыд рацыди ме фсымæр, мæнæ. Фæлæу, мæнмæ дæуæй фылдæр уыдзæн сызгъæрин æхцатæ.(æрымбæхст)

(фæзындысты зæрватыкктæ. Кафынц. Аслан дурæхсæн фелвæста æмæ зæрватыккы фæцæф кодта)

Аслан: Тыхсгæ мА кæн!Æз дæ сдзæбæх кæндзынæн. Ды та мын уй тыххæй бирæ сызгъæрин æхцæ радзынæ(доны йын йæ сæр сдзæбæх уай, уæд мын дыууæ къусы. На-а. æртæ къусы. На-а, дæс къусы дзаг сызгъæрин æхца ратдзынæ. Бамбæрстай мæ? Цæй, ды уал ам ахуыс, æз та мидæмæ бауайон æмæ исты ахæрон.(ацыди. Зæрватыкк тыххæй сыстад æмæ атаhti. Зæххыл мА ныуагъта иу бумбули)

Аслан:(рацыд) Цы фæци уыцы æдылы къоппа цъиу?(бумбули ауыдта,фелвæста йæ. Цин кæны)Æхсар дæр бумбулийы кой кодта. Бумбули дам мын радта, къусы йæ сывæрдта æмæ дам къус сызгъæрин æхцайæ байдзаг. (катай кæны. æрхуыссыд)

Мад: (æрбацыд) Мæ хæдзар куыд уыди. Ай та цы диссаг у! (Æхсар дæр æрбатахт. Аслан фехъал)

Аслан: Ма вналут. Уыдон мæн æхцатæ сты. (агмæ фæлæбурдта)

Аслан: Басыгъд дæн. Басыгъд дæн. Мæ къухтæ басыгъдысты.

(адæм æрбацыдысты æмæ Асланыл худынц.)

Мад: Гъе, мæ лæппу. Хуыцау дын нæ ныххатыр кодта дæ чъынды дзинад, дæ æнæцæстуарзондзинад æмæ дæ гæдыныхасдзинад.

Аслан: Бахатыр мын кәнут! Бахатыр мын кәнут Гыцци, Ахсар! Аз
зивәг нал кәндзынәен, чынды дәр нал уыдзынәен. Хорз адәм ,
сымах дәр мыл баууәндут!